

Nr 153.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ytterligare statsunderstöd till torrlägningsföretaget Ätrons reglering i Skaraborgs och Älvsborgs län; given Stockholms slott den 6 mars 1936.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hdns Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 6 mars 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anför:

Den 31 december 1924 anvisade Kungl. Maj:t till reglering av ån Ätran för torrläggning av vattenskadade marker inom Vartofta-Åsaka, Vistorps och Vårkumla socknar av Skaraborgs län samt Norra Åsarps, Kölaby och Smula socknar av Älvsborgs län dels statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget med 59,500 kronor, dels ock lån från odlingslånefonden med 178,500 kronor, varjämte Kungl. Maj:t fastställde för företaget upprättad arbetsplan.

Den 11 juni 1927 medgav lantbruksstyrelsen viss ändring i arbetsplanen och föreskrev i samband därmed, att nyssnämnda statsbidrag och lån skulle minskas till 58,530 kronor respektive 175,620 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t till företagets utförande anvisat dels den 27 juni 1927 lån från statens avdikningslånefond med 63,540 kronor, dels ock den 19 april 1929 — under förutsättning att nyssnämnda lån å 63,540 kronor minskades med 9,400 kronor till 54,140 kronor — statsbidrag från statens avdikningsanslag med 18,050 kronor.

Slutligen beviljade Kungl. Maj:t den 6 april 1934 till vissa i företaget delaktiga fastigheter, vilkas ägare icke erhållit del av omförmälda statsunderstöd, ytterligare såväl statsbidrag från statens avdikningsanslag med 610 kronor som lån från statens avdikningslånefond med 1,830 kronor.

I en till Kungl. Maj:t ställd ansökning den 12 december 1934 har styrelsen för torrlägningsföretaget Ätrans reglering — under åberopande av en utav statens lantbruksingenjör S. Hallin med biträde av gode män verkställd, den 10 december 1934 dagtecknad utredning — anhållit om befrielse för delägarna i företaget från skyldighet att återbetala så stor del av omförmälda till företaget beviljade lån, som svarade mot den del av beräknad jordförbättring, som respektive delägare icke kunde anses hava kommit i åtnjutande av, eller alternativt om beviljande för vissa av delägarna av statsbidrag för vidtagande av sådana åtgärder, att den beräknade jordförbättringen för deras del uppkomme.

Vidare hava F. Johansson med flera delägare i företaget i skrivelse den 19 december 1934 anhållit, att Kungl. Maj:t måtte dels bevilja sökandena uppskov under ett år med erläggande av annuiteter och räntor å lånen, dels pröva möjligheten av att förekomma lagsökningsåtgärder mot sökandena för indrivning av förfallna annuiteter och räntor, dels ock bevilja sökandena största möjliga statsbidrag till avbetalning av lånen.

Sedan häröver remissutlåtanden avgivits av länsstyrelserna i Skaraborgs och Älvsborgs län gemensamt den 7 mars 1935, därvid länsstyrelserna tillika haft att taga i övervägande ett från ordföranden i styrelsen för företaget C. Gustavsson till jordbruksdepartementet inkommet yttrande, av lantbruksstyrelsen den 3 april 1935 och av statskontoret den 18 maj 1935, har genom beslut den 31 maj 1935 Kungl. Maj:t — under förmälan att Kungl. Maj:t ville framdeles efter ytterligare utredning i ärendet meddela beslut rörande framställningarna om avskrivning av lån eller del därav m. m. — medgivit uppskov dels till år 1936 med erläggande av 1934 års annuiteter å de den 31 december 1924 och den 27 juni 1927 beviljade lånen, dels ock till år 1937 med erläggande av 1935 års annuiteter å samma lån.

Härefter hava efter remiss förnyade utlåtanden i ärendet avgivits av länsstyrelserna i Skaraborgs och Älvsborgs län gemensamt den 30 november 1935, därvid fogats yttranden av lantbruksingenjören Hallin samt landsfiskalen i Vartofta distrikt, av lantbruksstyrelsen den 30 januari 1936 och av statskontoret den 25 februari 1936.

Av tillgängliga handlingar inhämtas följande.

Förslag till ifrågavarande företag upprättades vid av lantbruksingenjören G. Sjöberg åren 1914—1916 hållen syneförrättning enligt lagen den 20 juni 1879 om dikning m. m.

Företaget, som är uppdelat på två från varandra skilda avdelningar, I och II, och berör omkring 70 fastigheter, omfattar

åker	697.63 hektar
annan mark	217.74 »

Summa 915.37 hektar.

Av den sammanlagda arealen belöpa å avdelning I 441.28 hektar och å avdelning II 474.09 hektar.

Företaget är slutfört. Arbetena hava godkänts av lantbruksstyrelsen den 4 september 1929.

Vid arbetsplanens fastställelse den 31 december 1924 beräknades kostnaden för avdelning I till 210,831 kronor 58 öre och för avdelning II till 33,196 kronor 57 öre eller sålunda tillhoppa till 244,028 kronor 15 öre. I samband med förut berörda ändring i arbetsplanen den 11 juni 1927 minskades kostnaden för avdelning I till 206,870 kronor 58 öre. På grund av vissa arbetssvårigheter uppstod härefter för avdelning I en till 74,333 kronor 71 öre uppgående merkostnad, i följd varav totalkostnaden för nämnda avdelning, räntor oräknade, uppgått till $(206,870: 58 + 74,333: 71 =)$ 281,204 kronor 29 öre. Av kostnaden för arbetena inom avdelning I belöper emellertid å den till avdelning II hörande marken ett belopp av 24,000 kronor. Den totala kostnaden för hela företaget, räntor oräknade, har sålunda uppgått till 314,400 kronor 86 öre. Båtnaden genom företaget uppskattades vid syneförrättningen till ett värde av 412,287 kronor 90 öre.

Fördelningen på förenämnda båda avdelningar av areal, båtnad, kostnad och statsunderstöd framgår av följande tabell.

Avdelning	Areal hektar	Båtnad kronor	Kostnad kronor	Statsunderstöd	
				Bidrag kronor	Lån kronor
I	441.28	289,279.—	257,204.29	63,060.—	189,190.—
II	474.09	123,008.90	57,196.57	14,130.—	42,400.—
Summa	915.37	412,287.90	314,400.86	77,190.—	231,590.—

Det till företaget beviljade statsbidraget har utgjort omkring 31 procent av den år 1924 beräknade kostnaden för företaget.

De beviljade odlingslånen motsvara ett belopp av omkring 429 kronor för hektar inom avdelning I och ett belopp av omkring 89 kronor för hektar inom avdelning II. Annuiteten å lånen utgör omkring 28 kronor för hektar inom den förra och 6 kronor för hektar inom den senare avdelningen.

Genom två gemensamma utslag dels den 15 mars och den 20 april 1934, dels ock den 19 maj och den 25 juni 1934 hava länsstyrelserna i Skaraborgs och Älvsborgs län fastställt fördelningen å vederbörande fastigheter av återbetalningen av de åren 1924 och 1927 beviljade lånen. Därav framgår, att lånet å 178,500 kronor skall amorteras under åren 1932—1957 och lånet å 54,140 kronor under åren 1934—1959. Plan för återbetalning av det år 1934 beviljade lånet å 1,830 kronor har ännu ej blivit fastställd. Företaget finnes upptaget i den förteckning över i ekonomiskt trångmål varande torrlägningsföretag, som intagits i lantbruksstyrelsens till Kungl. Maj:t den 24 januari 1934 avgivna utlåtande, vilket utlåtande såsom Bilaga A fogats till Kungl. Maj:ts den 16 februari 1934 till riksdagen avlåtna proposition nr 144 angående ytterligare statsunderstöd till vissa torrlägningsföretag.

Den av *styrelsen för företaget* till stöd för sin framställning åberopade av lantbruksingenjören Hallin med biträde av gode män verkställda utredningen i ärendet innehåller i huvudsak följande.

Vad beträffade den vid syneförrättningen åren 1914—1916 verkställda jorduppskattningen måste först framhållas, att densamma syntes hava skett efter avsevärt olika grunder i fråga om avdelning I och avdelning II. Inom avdelning I hade sålunda den bättre torvjorden i allmänhet åsatts ett värde i fullt torrlagt skick av 1,200 å 1,300 kronor per hektar, under det samma ägoslag och jordmån inom avdelning II åsatts ett motsvarande värde av 600 å 700 kronor per hektar. Ett fåtal ägofigurer inom avdelning II hade åsatts ett ingångsvärde av 800 kronor per hektar, men dessas beskaffenhet måste anses motivera ett högre värde än de bästa markerna inom avdelning I. Vad anledningen till denna stora skillnad i grunderna för uppskattningen inom de båda avdelningarna varit, hade icke kunnat utrönas. Möjligen kunde det tänkas, att jorduppskattningen inom avdelning I skett åtskilligt senare än inom avdelning II och att jordvärdet under mellantiden hunnit stiga. Det torde i detta sammanhang böra framhållas, att det ifrågavarande förhållandet på grund av sättet för kostnadernas fördelning mellan avdelning I och II icke påverkat deltagningsskyldigheten i företaget.

Resultatet av undersökningen beträffande avdelning I hade blivit, att den genom företaget uppkommande jordförbättringen måste vid då rådande jordbrukskonjunkturer och även vid en eventuell måttlig förbättring av dessa uppgå till ett avsevärt lägre belopp än det år 1916 av synemännen beräknade. De av Hallin på grundval av undersökningar på marken verkställda beräkningarna av förbättringsvärdet för avdelning I hade givit till resultat, att detta värde finge anses uppgå till högst 178,595 kronor mot av synemännen åsatt förbättringsvärde av 289,279 kronor. Skillnaden mellan dessa summor, 110,684 kronor, skulle sålunda vara det lägsta belopp, var till påräknad men icke erhållen förbättring för avdelning I kunde skattas.

Beträffande avdelning II kunde någon generellt för hög uppskattning av jordförbättringen icke anses hava ägt rum vid syneförrättningen. Snarare borde, om paritet med den nya uppskattningen av förbättringsvärdena för avdelning I skulle ernås, synemännens värden höjas något. Då emellertid utredningen endast avsåge att utröna, i vad mån av synemännen beräknad båtnad icke kunde anses hava kommit företagets delägare till godo, torde det räcka med att påpeka, att synemännens båtnadsberäkning i fråga om avdelning II i allmänhet syntes ligga på säkra sidan.

Frans Johansson med flera delägare i företaget hava framhållit, att deras ekonomiska ställning vore sådan, att de ansåge sig icke kunna fullgöra sina skyldigheter i fråga om lånen med mindre dessa nedbringades.

Arbetsstyrelsens ordförande C. Gustavsson har bland annat framhållit, att det vore omöjligt för vissa delägare i företaget att jämte räntorna på in-teckningslån kunna inbetala annuiteter och räntor jämväl å statslånen.

Länsstyrelserna i Skaraborgs och Älvsborgs län hava i sitt utlåtande den 30 november 1935 andragit bland annat följande.

I ärendet vore ådagalagt, att kostnaden för de till avdelning I hörande intressenterna kommit att avsevärt överstiga de vid laga syneförrättningen rörande företaget beräknade kostnaderna för dessa intressenter samt att jordförbättringen för fastigheter i denna avdelning visat sig icke på långt när uppgå till det värde, som vid samma förrättning beräknats. De ökade kostnaderna för företaget hade också av Kungl. Maj:t beaktats såtillvida, att det omförmälda statslånet å 54,140 kronor med hänsyn till dessa kostnader anvisats till vederbörandes hjälp. På grund av dessa omständigheter och då vidare de felaktiga beräkningarna angående kostnaderna för företaget och jordförbättringen näppeligen kunde läggas intressenterna till last, funne länsstyrelserna starka skäl tala för att hjälp i erforderlig utsträckning lämnades från statens sida till samtliga intressenterna i avdelning I.

Av den i ärendet införskaffade utredningen framginge visserligen, att de, vilka kunde komma ifråga till statligt understöd, vore med avseende å sin ekonomiska ställning i olika behov av dylikt. Vid frågan om understöd i förevarande fall syntes emellertid särskild hänsyn böra tagas till den omständigheten att de vid laga syneförrättningen rörande företaget verkställda beräkningarna angående företaget slagit fel och därigenom ifrågakomna intressenter åsamkats svårigheter. På grund därav syntes det länsstyrelserna var befogat, att dessa komme i åtnjutande av understöd i proportion till vars och ens andel i företagets avdelning I. Här finge emellertid framhållas, att icke samtliga deltagare i företaget vore delaktiga i statslånen. I av länsstyrelserna införskaffad redogörelse rörande intressenternas i torrläggningsföretaget skulder till enskilda den 31 december 1934 omnämndes, att fem intressenter icke deltog i dessa lån men att de dock hade del i de enskilda lånen.

På grund av den allmänna uppfattning om företagets ekonomiska förhållanden, som länsstyrelserna sökt bilda sig, syntes ett ytterligare statsunderstöd till intressenterna i avdelning I till belopp av 60,000 kronor vara skäligt. I detta sammanhang finge framhållas att, då statsbidrag från statens avdikningsanslag numera kunde beviljas till hälften av vissa kostnader för torrläggning m. m., det för företaget i dess helhet redan beviljade statsbidraget i detta fall utgjorde en förhållandevis mycket låg andel av kostnaderna för företaget, vilka torde överstiga summan av statsbidraget och statslånen till detsamma.

Beträffande sättet för tilldelandet av det föreslagna statsunderstödet låge nära tillhands att i enlighet med styrelsens för företaget framställning låta vederbörande intressenter komma i åtnjutande av understödet i form av delvis avskrivning av avdikningslånefondens fordran gentemot dem. Ett dylikt tillvägagångssätt hade varit vanligt vid tidigare likartade hjälpåtgärder från statens sida. Länsstyrelserna funne också lämpligt, att i förevarande fall avskrivning skedde av de intressenters, vilka kunde komma i åtnjutande av understöd, andelar i annuiteterna för åren 1934 och 1935 å ifrågakomna två avdikningslån, beträffande vilka Kungl. Maj:t genom beslut den 31 maj 1935

medgivit anstånd med annuiteternas erläggande till år 1936 respektive 1937. Till den del åter det understöd, som kunde komma att beviljas, överstege summan av nämnda intressenters andelar i dessa annuiteter ville länsstyrelserna föreslå, att understödet användes till avbetalning, i den mån det därtill försloge, av ifrågakomna intressenters förutberörda skulder till enskilda långivare. Länsstyrelserna förmenade, att vederbörande intressenter bleve bäst betjänta av en dylik anordning. Med hänsyn till att de statliga lånen vore fastställda till återbetalning under en lång följd av år på för låntagarna fördelaktiga villkor måste ju dessa lån för låntagarna kännas mindre besvärande än ett flertal lån från enskilda borgenärer.

Beträffande företags avdelning II funne länsstyrelserna ej tillräckliga skäl föreligga för tillstyrkande av ytterligare statsunderstöd till sistnämnda del av företaget.

Lantbruksingenjören Hallin har i sitt vid länsstyrelsernas utlåtande fogade yttrande erinrat därom, att jordförbättringen, såsom förut omnämnts, inom avdelning I efter nu gällande priser kunde skattas till högst 178,595 kronor mot av synemännen beräknade 289,279 kronor, motsvarande 61.738 procent av sistnämnda belopp, samt därefter anfört bland annat följande.

Kostnaderna för företags utförande hade i verkligheten blivit avsevärt högre än de ursprungligen beräknade, beroende på flera samverkande omständigheter, men i första hand på att schaktningsmassorna visade sig vara av betydligt mera svårgrävd beskaffenhet, än som vid förslagens upprättande antagits. För delägarna i avdelning I måste sålunda företaget ekonomiskt anses hava medfört en stor misräkning. Då av utredningen i övrigt framginge, att åtskilliga av dem befunno sig i beträngt läge, torde det vara nödvändigt, om betalningsinställelser och exekutiva försäljningar av dessa senares egendomar skulle kunna undvikas, att ekonomisk hjälp i en eller annan form åvägabragtes. Därest statshjälp kunde utverkas, syntes den lämpligen kunna givas formen av en reducering av avdikningslånefondens fordran i proportion till förenämnda reducering av jordförbättringen, 61.738 procent, eller, då jordvärdena givetvis vore approximativa, förslagsvis till jämnt 60 procent av det ursprungliga fordringsbeloppet. Ur rättvisans synpunkt syntes en eventuell reducering av skulden böra komma samtliga delägarna inom avdelning I till godo.

Lantbruksstyrelsen har i sitt utlåtande den 30 januari 1936 anfört:

Av förenämnda sammanställning över fördelningen på avdelningarna I och II av areal, båtnad, kostnad och statsunderstöd framginge, att företaget ur ekonomisk synpunkt ställde sig för vederbörande intressenter fördelaktigt beträffande avdelning II men däremot i hög grad ogynnsamt i fråga om avdelning I. Detta komme till uttryck i bland annat den avsevärt höga låneannuitet, som räknad per ytenhet åvilade intressenterna i sistnämnda avdelning. Nämnda låneannuitet, 28 kronor för hektar, överstege väsentligt vad normalt plägade vara fallet vid torrlägningsföretag, som utförts med understöd av ifrågavarande lån; sistnämnda annuitet torde nämligen uppgå till i genomsnitt 12 kronor för hektar. Därtill komme, att, enligt vad som inhämtades av förut omförmälda, av vederbörande lantbruksingenjör med biträde av gode män verkställda utredning, de vid synförrättningen åren 1914—1916 för avdelning I uppskattade jordvärdena uppenbarligen varit med hänsyn till jordartens beskaffenhet alltför höga. Detta förhållande framträdde med särskild skärpa, när såsom i utredningen skett jämförelse gjordes med de för avdelning II uppskattade värdena å liknande jord. Om,

på sätt lantbruksingenjören föreslagit, nedskrivning av de på avdelning I belöpande statslånen skedde i proportion till båtnadsreduceringen eller till i runt tal 60 procent av lånens ursprungliga belopp, skulle lånen komma att nedgå från 189,190 kronor till 113,510 kronor eller med 75,680 kronor. Länsstyrelserna hade på grund av den allmänna uppfattning om företagets ekonomiska förhållanden, som länsstyrelserna sökt bilda sig, funnit en nedskrivning av lånen med 60,000 kronor vara skälig. Efter en dylik nedskrivning skulle den kvarstående låneskulden komma att motsvara omkring 68 procent av det ursprungliga skuldbeloppet.

Jämväl lantbruksstyrelsen hyste den uppfattningen, att med hänsyn till berörda omständigheter någon lättnad borde beredas låntagarna inom den i företaget ingående avdelningen I. Styrelsen funne jämväl, att eventuell medverkan från statens sida i sådant syfte lämpligen borde ske genom en skälig reduktion av de statslån, som utgått till sagda avdelning. Mot det i sådant avseende av länsstyrelserna föreslagna beloppet, 60,000 kronor, vore från lantbruksstyrelsens sida intet att erinra. För ändamålet syntes motsvarande belopp böra anvisas från statens avdikningsanslag. De låntagarna inom ifrågavarande avdelning åvilande annuiteterna skulle genom en dylik nedskrivning av lånen komma att minskas från för närvarande omkring 28 kronor till omkring 19 kronor för hektar.

I vad den av styrelsen för ifrågavarande regleringsföretag gjorda framställningen avsåge anvisande av statsbidrag för vidtagande av åtgärder till utvinnande av för viss del av företaget påräknad jordförbättring finge lantbruksstyrelsen i likhet med länsstyrelserna avstyrka bifall till densamma.

Lantbruksstyrelsen hemställde, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen medgiva, att till företaget måtte från statens avdikningsanslag ytterligare anvisas statsbidrag med 60,000 kronor att användas för nedskrivning med motsvarande belopp av de andelar av till företaget tidigare beviljade lån från odlingslånefonden och statens avdikningslånefond, vilka belöpte på den i företaget ingående avdelningen I.

Statskontoret har i sitt utlåtande den 25 februari 1936 anförut i huvudsak följande.

Av utredningen i ärendet framginge, att avdelning I av ifrågavarande regleringsföretag ur ekonomisk synpunkt utfallit synnerligen ogynnsamt för intressenterna. Detta förhållande bleve, såsom ock lantbruksstyrelsen framhölle, särskilt skarpt framträdande vid en jämförelse med avdelning II av företaget.

På grund därav och med hänsyn jämväl till att enligt vad utredningen gåve vid handen båtnaden av företaget för avdelning I vid syneförrättningen uppskattats till ett alltför högt belopp, ville statskontoret icke göra erinran mot att i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag riksdagens medgivande utverkades till beviljande av statsbidrag från statens avdikningsanslag å 60,000 kronor för nedskrivning av de andelar av till företaget beviljade lån ur statens avdikningslånefond, vilka belöpte å till avdelning I av företaget hörande marker.

Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter lantbruksstyrelsens hörande fastställa fördelningen å de i företaget ingående fastigheterna av det ytterligare statsbidrag, som sålunda kunde komma att beviljas.

I likhet med övriga i ärendet hörda myndigheter avstyrkte statskontoret bifall till framställningen, i vad den avsåge anvisande av ytterligare statsbidrag för åtgärder till utvinnande av viss beräknad ytterligare jordförbättring.

Departements-
chefen.

Av utredningen framgår, att kostnaderna för torrläggningen inom avdelning I av ifrågavarande företag på grund av omständigheter, över vilka delägarna ej kunnat råda, blivit betydligt högre än vad vid företagets påbörjande beräknats ävensom att för samma mark båtnaden genom företaget vid syneförrättningen uppskattats alltför högt. Härigenom har förhållandet mellan den verkliga kostnaden och båtnaden blivit ett annat än som av intressenterna kunnat förutses. På grund härav och med hänsyn till den ekonomiska belägenhet, vari vissa av torrlägningsföretagets delägare befinna sig, finner jag skäligt, att ytterligare statsunderstöd beredes företaget. Tillräckliga skäl synas mig dock icke förebragta för lämnande av understöd till utvinnande av påräknad men ej vunnen båtnad liksom ej heller för understöd till företagets avdelning II. Beträffande den form och den utsträckning, vari statsunderstödet nu bör lämnas, ansluter jag mig till vad lantbruksstyrelsen och statskontoret härutinnan hemställt. Jag tillstyrker sålunda, att till nedskrivning i skälig grad av de andelar av till företaget beviljade lån ur odlingslånefonden och statens avdikningslånefond, vilka belöpa å till avdelning I av företaget hörande marker, må från statens avdikningsanslag anvisas ett belopp av 60,000 kronor. Det torde, såsom statskontoret anfört, få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa bidragsbeloppets fördelning å de i företaget ingående fastigheterna. Beloppet torde icke böra inräknas i det belopp, som Kungl. Maj:t enligt riksdagens medgivande äger för visst år bevilja jämlikt gällande bestämmelser för avdikningsanslagets användning. För åtgärdernas vidtagande torde fordras riksdagens samtycke.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till nedskrivning av de till reglering av ån Ätran för torrläggning av vattenskadade marker inom Vartofta—Åsaka m. fl. socknar av Skaraborgs län samt Norra Åsarps m. fl. socknar av Älvsborgs län den 31 december 1924 beviljade lån från odlingslånefonden samt den 27 juni 1927 och den 6 april 1934 beviljade lån från statens avdikningslånefond må från statens avdikningsanslag anvisas ett belopp av 60,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Allan Tigerschiöld.